

ZNAČAJNI DOPRINOSI NAŠOJ GEODETSKOJ TERMINOLOGIJI

Ivan BUDER — Beograd*

Pitanje jedinstvene, adekvatne geodetske stručne terminologije, odnosno skupa termina koji se upotrebljavaju za pojmove, predmete i radnje naše geodetske struke, pokretano je zadnjih decenija više puta, prvenstveno na raznim međunarodnim i domaćim stručnim savetovanjima [1]. Sve se više oseća, i to već duže vremena, u geodetskom naučno istraživačkom, nastavno-vaspitnom te stručnom radu nedostatak geodetskih terminoloških rečnika, u kojima bi bila navedena i objašnjena stručna nacionalna terminologija, onakva kakva je najkorisnija i kakva je najbolje da se jedinstveno i opravdano upotrebljava u datoj praksi — u svakodnevnom životu. U poslednje vreme javljaju se i kod nas prvi rezultati tog toliko važnog pitanja kojem druge struke posvećuju mnogo više pažnje nego što to činimo mi geodeti.

Kao rezultat napred istaknutih potreba javljaju se i korisnicima stavljaju na upotrebu razni međunarodni, kao i nacionalni stručni rečnici. Od takvih rečnika, priručnika i tumača pojedinih osnovnih stručnih izraza, valja spomenuti, pre svega, Višejezični rečnik Međunarodne federacije geometara (rečnik FIG), koji je ova organizacija započela da izrađuje uz pomoć UNESCO-a još 1958. godine, pod nazivom »Dictionnaire multilingue de la FIG« i na čijem su koncipiranju, obradi objašnjenja, te drugim poslovima, učestvovali stručnjaci svih nacionalnih geodetskih saveza učlanjenih u FIG. Sam rečnik izdat je 1964. godine na tri jezika: francuskom, engleskom i nemačkom. Zatim treba ovde spomenuti poznati rečnik IFAG-a** u 17 knjiga, Anglo-ruski slovar i dr., odnosno, Višejezični kartografski rečnik iz 1973. godine (Multilingual Dictionary of Technical Terms in Cartography), izdat od Međunarodnog kartografskog udruženja (MKU); Lexikon der Kartographie, Werner Witt, Wien 1979; itd.

Pre izvesnog vremena, nakon dugih »porođajnih muka« svetlo dana, napokon je, u izdanju, te velikom i vrednom naporu Saveza inženjera i geometara Jugoslavije, ugledao Višejezični geodetski rečnik (skraćeno: VGR). Ovaj rečnik urađen je i obrađen u skladu sa navedenim Višejezičnim rečnikom FIG [2]. Naš VGR obogatio je geodetski opšti potencijal koji danas nalazi sve širu upotrebu u raznim vidovima ljudske delatnosti — posebno tehničke i upravne, a koje izdanje nemaju ni mnoge naprednije zemlje. VGR je rađen uz tesnu saradnju i pomoć Saveza inženjera i geometara svih republika i pokrajina, geodetskih radnih organizacija i ustanova iz cele zemlje, pojedinih geodetskih

* Adresa autora: Dr Ivan Buder, dipl. inž. Novi Beograd, Bulevar AVNOJ-a 70.

** IFAG — Institut für Angewandte Geodäsie, Frankfurt aM.

fakulteta, te pojedinaca — geodetskih stručnjaka među kojima posebno mesto u prevodenju objašnjenja odrednica (osnovnih termina) sa francuskog na srpskohrvatski (hrvatskosrpski) jezik imaju prof. dr Nikola Neidhardt i pukovnici geodetske službe u penziji Milutin Stefanović i Nikola Radošević. Ovi poslednji, ujedno su, i urednici i glavni autori pomenutog rečnika. VGR sadrži, na 880 stranica velikog formata, oko 5.500 raznih termina datih na srpskohrvatskom (hrvatskosrpskom) jeziku kao i na druga tri jezika naših naroda i narodnosti: slovenačkom, makedonskom i albanskom, te na četiri strana jezika: francuskom, engleskom, nemačkom i ruskom. Za svaki od ovih jezika načinjen je i poseban indeks termina, sastavljen po abecednom (odnosno azbučnom) redu dotičnog jezika. Bez obzira na to kako će VGR odoleti našoj postojećoj praksi i jednoj naučnoj kritici, hoće li svakidašnji živi jezik i naša geodetska struka neke predložene termine zadržati (primena novog Međunarodnog sistema mernih jedinica), hoće li se neke odrednice dopuniti (pojedini novi termini sa područja razvoja geodetske tehnike i automatizacije), hoće li neki termini vezani za usku francusku geodetsku praksu izostati, da li će se promeniti značenje pojedinih stručnih izraza (npr. kartografska mreža pod C73, vertikalni aerofotogram pod P62 i sl.) ili će stručni izrazi i njihova objašnjenja u jednom takvom rečniku biti data redosledom i oznakama vezanim za naš nacionalni jezik, stvar je budućeg razvoja živog jezika, te geodetske nauke i prakse. Ovaj prvi naš nacionalni VGR vrlo dobro će, u ovom momentu, bez sumnje, poslužiti svim našim naučnim i stručnim radnicima u oblasti geodezije, fotogrametrije, kartografije, katastra i premera zemljišta, te napokon, svima koji koriste ove discipline u svojoj delatnosti, za lako snalaženje i korišćenje postojećih objašnjenja datih prema francuskom tekstu Višejezičnog rečnika FIG-a prilagođenih našoj stručnoj praksi.*

Na ovom mestu valja dati, barem neke najosnovnije, podatke i za naš Višejezični kartografski rječnik (skraćeno: VKR). Ovaj u nas prvi stručni rečnik iz oblasti geodezije izašao je još 1977. godine [3] u izdanju Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a priredili su ga bivši profesori tog fakulteta B. Borčić i I. Kreiziger, te sadašnji profesori istog fakulteta P. Lovrić i N. Frančula. VKR sadrži široki spektar kartografskih izraza i tumačenja stručnih pojmova za oko 2.000 odrednica. Tu su date definicije za svaki termin na hrvatskosrpskom jeziku, kao i ekvivalenti (samo nazivi bez definicije pojmova) na engleskom, francuskom, nemačkom i ruskom jeziku. VKR se oslanja na, već pomenuti, Rečnik MKU, ali je dopunjen manjim brojem novih definicija, a za postojeće termine izrađena su vlastita objašnjenja. Šteta je da uz abecedni popis termina na hrvatskosrpskom jeziku, a što obećavaju autori da učine u II izdanju, VKR ne sadrži i ekvivalente pojedinih terminoloških elemenata i na jezicima ostalih naših naroda i narodnosti (u prvom redu na slovenačkom i makedonskom jeziku). Već sama pojava ovog Rečnika predstavlja ugodno ostvarenje, te je prvi korak ka obogaćivanju i standardizaciji naše kartografske terminologije. VKR je sakupio gotovo sva znanja i iskustva do tada postignuta u navedenoj delatnosti. Nadajmo se da će i ostale grane geodezije, a pre svega fotogrametrija, početi tim značajnim, iako složenim putem, te otkloniti veliko

* Naš Višejezični geodetski rečnik može se naručiti kod Saveza geodetskih inženjera i geometara Jugoslavije, 11000 Beograd, Kneza Miloša 9/IV po ceni od 700 dinara za pojedince, odnosno po 2.000 dinara komad za radne organizacije — ustanove.

šarenilo koje vlada u pogledu tačnog sporazumevanja, odnosno, aktuelne i narasle stručne terminologije, u njihovoj disciplini — oblasti.

Imamo li, takođe, u vidu da je nedavno izašao Vojni leksikon, koji uz druge odrednice korišćene u vojsci, sadrži oko 350 geodetskih stručnih izraza — pretežno onih koji se najčešće upotrebljavaju u vojnoj geodetskoj službi i struci, zatim mnoga leksikografska i akademijina izdanja, razne stručne pravilnike, mnoge udžbenike sa područja geodezije, stručne rečnike mnogih srodnih oblasti (geografije, geomorfologije, geologije i dr.), te napokon, razvijenu geodetsku praksu, onda možemo reći da sva ova izdanja predstavljaju prvo-razredne i bogate naučne, kulturne, pa i društvene događaje u našoj celokupnoj zajednici, jer upotpunjuju, osavremenjuju i obogaćuju našu geodetsku struku, te unapređuju naučnu i kulturnu saradnju među narodima i narodnostima koje žive na našem tlu. Isto tako, valjalo bi ozbiljno razmisliti da se ponovo oživi u Geodetskom listu, kao našem najčitanijem oglasilu, rubrika »Terminologija« koja bi sada imala nešto drukčije zadatke od onih koji su svojevremeno tj. kada je ta rubrika bila pokrenuta [4], navedeni. Prvenstveno, tu bi trebalo kritički i pažljivo razmatrati navedene i druge postojeće, te već negde korišćene stručne izraze i objašnjenja iz oblasti naše jugoslavenske geodetske terminologije.

LITERATURA:

- [1] Buder I.: O našoj fotogrametrijskoj terminologiji, Savez geodetskih inženjera i geometara Jugoslavije, savetovanje o fotogrametriji, treća knjiga, Struga 1977. godine.
- [2] Grupa autora: Višejezični geodetski rečnik, Savez inženjera i geometara Jugoslavije, Beograd 1980.
- [3] Grupa autora: Višejezični kartografski rječnik, Geodetski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zbornik radova, Publikacija br. 15, Zagreb 1977.
- [4] Neidhardt N.: Terminologija, Geodetski list br. 4—7 iz 1949. str. 167—172.

KRATAK SADRŽAJ

Pitanje jedinstvene, adekvatne i aktuelne geodetske stručne terminologije, pokretano je zadnjih decenija više puta. U poslednje vreme javljaju se i u Jugoslovenskoj geodeziji prvi rezultati iz ove oblasti. U članku se daju elementarni podaci za naš Višejezični geodetski rečnik, kao i za naš Višejezični kartografski rječnik. Autor, takođe, navodi i još neka druga izdanja bogata stručnim izrazima sa područja geodezije, te predlaže da se u Geodetskom listu oživi rubrika »Terminologija«, pošto za nju ima sada dovoljno proverene materije.

ABSTRACT

Problem of compiling unique, adequate and up to date geodetic professional terminology has been tried many times during last decades. As for Yugoslav geodesy first results have recently appeared in this field. In this paper

are given elementary data concerning Yugoslav Multilanguage geodetic dictionary as well as Yugoslav Multilanguage cartographic dictionary. Author also gives as a reference some other publications abundant with professional expressions from geodetic field, and proposes a column »Terminology« to be resurrected in »GEODETSKI LIST« since there is now plenty of reliable material.

Primljeno: 1982 - 02 - 10.